

**«ЖҮРЕК КЕНЕТТЕН ТОҚТАҒАН КЕЗДЕ МЕДИЦИНАЛЫҚ (АУРУХАНАҒА
ДЕЙІНГІ) КӨМЕК КӨРСЕТУ»**

№	Кезеңдер	Әрекет алгоритмі
1.	Жағдайды бағалау	Өз қауіпсіздігіңізге көз жеткізіп, өзіңізді және зардап шегушіні қауіпсіздендіру қажет.
2.	Пациенттің клиникалық өлім жағдайын бағалау	1. Есін бағалау Зардап шегушіні иығынан сілкіп/шапалақтау, қатты дауыстап: <i>«Сіз мені естисіз бе? Есіміңіз кім?»</i> (есін жимаған) 2. Тыныс алуды бағалау «Мен естимін, көремін, сеземін» қағидасы: құлағымызды мұрын-ерін үшбұрышына жақындатып, тыныс алуды тыңдаймыз, ұртында жылуды сезінеміз және кеуде қуысының экскурсиясын бақылаймыз. (тыныс алмайды) 3. Қанайналымын бағалау Күретамырдағы пульсті пальпациялау: қалқаншабез шеміршегін пальпациялау және одан екі саусақ төмен кеуде-бұғана-еміздік тәрізді бұлшықеттің ішкі шетіне өту. (пульс жоқ)
3.	Жедел жәрдем шақыру	Атаулы адамға көмек шақыруды өтінеміз: <i>«Ақ жейдедегі ер адам, жедел жәрдемнің реанимациялық бригадасын шақырыңыз!»</i>
4.	Жүрекке жанама массаж жасау	<u>1. Зардап шегушіні қатты беткейге жатқызыңыз.</u> <u>2. Қолды дұрыс қою - кеуденің төменгі үштен біріне.</u>(немесе семсер тәрізді өсіндіден екі саусақ жоғары) Тірек қолы осы аймаққа tenar және hypothenar болатындай етіп саусақтарды«құлып»етіп орнатады. Қолды шынтақ буындарында 90 градусқа бүгіп, пациенттің денесіне перпендикуляр болатындай етіп түзетіңіз. <u>3. Бірінші компрессия – бұл кеуде қуысының қаттылығын бағалау үшін тексеру. Қозғалыс бүкіл дене салмағымен жасалады.</u> <u>Компрессия тереңдігі кемінде 5-6 см.</u> <u>Компрессия жиілігі 1 минут ішінде 100-120.</u> <u>Компрессия және тыныс алу арақатынасы 30:2.</u>
5.	Сафардың үш тәсілі	А. Тыныс алу жолдарының өткізгіштігін қалпына келтіру Зардап шегушінің басын құтқарушыға қарай (яғни өзіне қарай) абайлап бұру және ауыз қуысында бөгде заттардың болуына тексеру, саусақтарға дәке немесе орамал орап алып, (орта және

		сұқ) ауыз қуысынан бөгде денені алып тастау қажет. Содан кейін басын бастапқы күйіне бұрыңыз. В. Басын шалқайту Оң қолдың алақанын мойынның астына қойыңыз. Сол қолыңызбен маңдайын ұстап, екінші қолыңызбен басын артқа шалқайтыңыз. С. Аузын ашыңыз және төменгі жақты алға қозғаңыз Бас бармақтың және сұқ саусақтың көмегімен төмен қарай қозғалта отырып ауыз қуысын ашу. Сұқ саусақтар төменгі жақсүйектің бұрыштарына қойылып, төменгі жақсүйекті төмен ,алға қарай жылжытады.
6.	Жасанды дем беру.	- Қорғаныш маскасын қолдану. - Зардап шеккен адамның танауын сол қолының саусағымен қысып, оң қолымен иегін ұстап, ауыздан ауызға әдісімен екі рет терең дем беріңіз.
7.	ЖӨР-дің бір толық кезеңін жүргізу	Реанимациялық шаралардың 5 кезеңін жүргізу.
8.	ЖӨР тиімділігін бағалау	Екі минуттық реанимациядан кейін (немесе 5 кезеңнен кейін) реанимациялық шаралардың тиімділігін бақылау: - күретамырдағы импульсті тексеру (пульс пайда болды), - тыныс алуды тексеру (тыныс алу қалпына келтірілді), - есін бағалау
9.	Зардап шегушіні бүйірімен тұрақты қалыпқа ауыстыру	Ол үшін зардап шегушінің бір (оң) қолын бүйіріне қояды, екінші (сол) қолын шынтақ буынында бүгеді, (сол) аяғын сол жағында тізе буынында бүгеді. Бұл жәбірленушінің иығы мен жамбасын 2 иінтірек әдісін қолдана отырып, жәбірленушіні бір бүйіріне аударыңыз.
10.	Науқастың одан әрі тәсілі	Одан әрі қолданылатын тәсілді анықтаңыз (реанимация бөліміне жеткізу, ЖӨР жалғастыру, ЖӨР тоқтату.).

**«АНАФИЛАКСИЯЛЫҚ ШОК КЕЗІНДЕ МЕДИЦИНАЛЫҚ (АУРУХАНАҒА
ДЕЙІНГІ) КӨМЕК КӨРСЕТУ» СТАНЦИЯСЫ**

№	Қадамдар	Әрекет алгоритмі
1.	Науқастың жағдайын бағалау	Аллергеннің организмге түсуін тоқтату Пациенттің жағдайының ауырлығын бағалаңыз және дәрігерді шақыруды қамтамасыз етіңіз АҚ, ЖЖЖ, ТЖ, сатурация мониторингін қамтамасыз ету.
2.	Пациентті шокқа қарсы іс-шараларды жүргізуге дайындау	Пациентті жатқызып, тілін ұстау, басын бүйіріне қаратыңыз, төменгі жақсүйекті алға тартып, ауыз қуысын тазалаңыз, аяғын көтеріңіз (Тренделенбург қалпы)
3.	Вена ішіне кіруді қамтамасыз ету	Шеткергі венаны катетерлеу. Катетерлер №14,16
4.	Дәрігердің нұсқауы бойынша пациенттің организмін оттегімен қамтамасыз ету	Таза ауаның келуін қамтамасыз ету. Ылғалданған оттегіні беру
5.	Анафилаксиялық шокты емдеу үшін негізгі дәрілік және медициналық құралдарды дайындау	Шокқа қарсы іс-шараларды жүргізу үшін қажеттінің барлығын дайындау: • Шокты емдеуге арналған негізгі дәрілік заттардың тізбесі • дәрілік заттарды в/і тамшылатып енгізуге арналған жүйе, әртүрлі көлемдегі шприцтер, • ОЖЖ аппараты (Амбу қабы) кеңірдекті интубациялауға арналған жиынтық (болған жағдайда) «небулайзер» аппараты
6.	Шұғыл көмек көрсету жөніндегі іс-шараларды орындау (дәрігердің тағайындауы бойынша)	Дәрілік заттарды енгізуді қамтамасыз ету: санның алдыңғы немесе бүйір бетіне 0,18% эпинефрин ерітіндісі 0,5 мл, тиімділігі болмаған жағдайда 5 минуттан кейін б/і қайта енгізу; 50 мкг 0.18% эпинефрин ерітіндісі 500 мл физ. ерітіндімен в/і тамшылатып енгізу. инфузиялық ем жүргізу (коллоидты және кристаллоидты ерітінділерді енгізу 0,9% натрий хлоридінің изотоникалық еріт. 1-2л. глюкокортикостероидтарды енгізу: 60 - 90 мг (120 мг дейін) преднизолон ерітіндісін вена ішіне енгізу, немесе дексаметазон 8-32 мг, немесе гидрокортизон 200мг б/і немесе в/і баяу.

7.	Бронхоспазм кезінде бронхолитикалық ем жүргізу (дәрігердің тағайындауы бойынша)	Натрий хлоридінің 2,5 мл изотоникалық еріт-де 2,5 мг сальбутамол ерітіндісін ингаляциялау арқылы (небулайзер арқылы) енгізу.
8.	Десенсибилизациялаушы ем жүргізу (дәрігердің тағайындауы бойынша)	Гемодинамика тұрақтанғаннан кейін антигистаминді (десенсибилизациялайтын) дәрілік заттарды енгізу: препараттардың бірі болған кезде: хлоропирамин ерітіндісі 2% - 1-2 мл, немесе дифенгидраминді 1%- 1 мл б/і немесе в/і енгізу
9.	Реанимациялық іс-шараларды жүргізу (қажет болған жағдайда) (дәрігердің тағайындауы бойынша)	Реанимациялық іс-шаралар жүргізу (жүректің жабық массажы, жасанды тыныс алу, интубация).
10.	Аяқтау	Реанимация бөліміне жатқызу.

«НАУҚАСТЫ АЛҒАШҚЫ СТОМАТОЛОГИЯЛЫҚ ТЕКСЕРУ» СТАНЦИЯСЫ

Әрекет алгоритмі

№	Қадам	Әрекет алгоритмі
1.	Науқаспен қарым – қатынас орнату	Сәлемдесу, өзіңізді таныстыру, рөліңізді түсіндіру.
2.	Қолды өңдеу, қолғап кию	Қолды хирургиялық дезинфекциялау (өңдеу) жүргізу (ҚРДСМ №101 бұйрығына сәйкес) және стерильді қолғаптарды дұрыс кию.
3.	Ауыз қуысын қарау үшін жұмыс орнын дайындау	Стоматологиялық орындықты тиісті деңгейге қою (науқастың басы тіс дәрігерінің шынтағы немесе иық буынының деңгейінде болуы керек). Дайындау: 1. шығын материалдары (стерильді шариктер, сүрткіштер) 2. дезинфекциялық ерітінділер (хлоргексидин биглюконаттың 0,05% ерітіндісі) 3. стоматологиялық құралдар (лоток, стоматологиялық айна, экскаватор, стоматологиялық зонд, стоматологиялық пинцет)
4.	Ауыз қуысын визуалды қарауға дайындау	Орындықтың орналасу сәйкестігін тексеру Науқастың жанында дұрыс тұру және науқасқа ыңғайлы жағдайда болуына көмектесу Ауыз қуысының визуализациясын қамтамасыз ету үшін

		тіс дәрігеріне қатысты науқастың басының дұрыс күйде бұруын қамтамасыз ету
5.	Алғашқы стоматологиялық тексеруде 1-ші қадамды орындау	Бет конфигурациясын бағалау Терінің түсін, патологиялық түзілістердің болуын бағалау. Аймақтық лимфа түйіндерін пальпациялау Ауыздың ашылуы мен самай-төменгі жақ буынының қозғалу дәрежесін бағалау
6.	Алғашқы стоматологиялық тексеруде 2-ші қадамды орындау	Ауыз қуысының кіреберісін және тістесуін қарау
7.	Алғашқы стоматологиялық тексеруде 3-ші қадамды орындау	Меншікті ауыз қуысын және тілді тексеру
8.	Ауыз қуысының жағдайын бағалау	Ауыз қуысының жағдайын бағалау нәтижесін дұрыс айту
9.	Ұсынылған жағдайда тіс формуласын анықтау	Ұсынылған жағдайға сәйкес тіс формуласын дұрыс оқу
10.	Ауыз қуысын тексеруді аяқтау	Тексеруді аяқтау (бұл туралы науқасқа хабарлау, жұмыс орнын ретке келтіру) Бетпердені және қолғапты шешу, Б класындағы қоқыс контейнеріне тастау. Соңында қолды гигиеналық әдіспен өңдеу
11.	Науқасқа алғашқы тексеру нәтижелерін хабарлау	Науқасқа келешек емдеу жоспарын хабарлау (тексеру, профилактикалық шаралар) Науқастан не болып жатқанын түсінгенін сұрау. Науқастың сұрақтарына дұрыс жауап беру: Егер мұны жасамаса не болады? Қанша уақыт күту керек? Балама нұсқалар бар ма?

СТАНЦИЯ «СТОМАТОЛОГИЯЛЫҚ ПРОЦЕДУРАЛЫҚ ДАҒДЫЛАР»

№	Қадамдар	Іс-әрекет алгоритмі
1.	Пациентпен байланыс орнату	Амандасып, өзіңізді таныстырып, өз рөліңізді және оқыту мақсатын түсіндіріңіз.
2.	Манипуляцияны жүргізуге арналған жұмыс орнын дайындау.	Қажетті заттарды дайындау: фантом, жақ үлгілері, тіс щеткасы, пациенттің ыңғайлы күйге отыруына көмектесу.

3.	Фантомдағы тіс қатарының сегменттерін және щетканың орналасуын көрсету.	Фантомдағы тіс қатарын сегменттерге бөлу: молярлар, премолярлар, алдыңғы тістер. Тіс щеткасын молярлардың вестибулярлы беткейіне 45 градус бұрышпен орналастыру (тіс қатарлары ашық күйде).
4.	Жоғарғы жақтың молярларының, премолярларының және алдыңғы тістерінің вестибулярлы беткейін тазалау.	Тістерді тазалауды молярлардың, премолярлардың және алдыңғы тістердің вестибулярлы беткейінен оңнан солға қарай бастайды, жоғарыдан төмен қарай 10 сыпыру қозғалысын орындай отырып. Егер тағы сұрақтарыңыз болса, хабарласыңыз!
5.	Жоғарғы жақтың молярларының, премолярларының және алдыңғы тістерінің таңдай беткейін тазалау.	Жоғарғы жақтың молярларының, премолярларының және алдыңғы тістерінің таңдай беткейін жоғарыдан төмен қарай 10 сыпыру қозғалысын жасай отырып тазалау.
6.	Молярлардың, премолярлардың шайнау беткейін және алдыңғы тістердің кесу беткейін тазалау.	Жоғарғы жақтың молярларының, премолярларының шайнау беткейін және алдыңғы тістердің кесу беткейін 10 қайтымды-қозғалмалы қозғалыстарды орындай отырып тазалау.
7.	Төменгі жақтың молярларының, премолярларының және алдыңғы тістерінің вестибулярлы беткейін тазалау.	Тістерді тазалау молярлар мен премолярлардың вестибулярлы беткейінен басталады, ал төменгі жақтың алдыңғы тістерін тазалау кезінде щетка 45 градус бұрышпен орналастырылады, төменнен жоғары қарай 10 сыпыру қозғалысы орындалады.
8.	Төменгі жақтың молярларының, премолярларының және алдыңғы тістерінің тіл беткейін тазалау.	Төменгі жақтың молярларының, премолярларының тіл беткейін тазалау кезінде, алдыңғы тістерді тазалағанда, щетканы 45 градус бұрышпен орналастырып, төменнен жоғары қарай 10 сыпыру қозғалысын орындау.
9.	Төменгі жақтың молярларының, премолярларының шайнау беткейін және алдыңғы тістердің кесу беткейін тазалау.	Төменгі жақтың молярларының, премолярларының шайнау беткейін және алдыңғы тістердің кесу беткейін 10 қайтымды-қозғалмалы қозғалыстарды орындай отырып тазалау.
10.	Тістерді тазалауды аяқтау.	Тістерді тазалауды тістер мен қызыл иектерді қамти отырып, вестибулярлы беткейде айналмалы қозғалыстармен аяқтау.

11.	Ақпаратты игеру деңгейін тексеру.	Пациенттен сұраңыз, сұрақтары бар ма, барлығын түсінді ме. Тіс тазалауды фантомда көрсетуін өтініңіз. Қажет болған жағдайда, сыпайы түрде түзетіп, тіс тазалау қадамдарын өзіңіз қайта көрсетіңіз.
12.	Оқыту процедурасын аяқтау.	Ауыз қуысының гигиенасын алдын алуға қатысты ұсыныстарды айтыңыз. Пациентке алғыс айтып, қоштасып шығыңыз.

СТАНЦИЯ «КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАР»

№	Қадамдар	Іс-әрекет алгоритмі
1.	Сәлемдесу.	Жылы жүзбен сәлемдесу, күлімдеп, орындыққа отыруды ұсыну.
2.	Психологиялық тыныштықты сақтау.	Балаға жылы сөздер айтуға тырысу, бала мен анасына жүгінген кезде сабырлы және нық тонда сөйлеу.
3.	Баланың жаңа ортаға бейімделуін және танысуын ұйымдастыру.	Баланы бірден стоматологиялық орындыққа отыруды ұсынбау дұрыс. Асықпау қажет. Балаға жаңа ортамен және бейтаныс адаммен танысуға бірнеше минут уақыт берген жөн. Балаға жылы жүзбен сөйлесіп, танысу керек. Оны қорқытпау қажет, егер ол стоматологқа алғаш рет келіп тұрса..
4.	Баланың анасына психологиялық дайындық жүргізу.	Анасына сабыр сақтауды ұсыну және балалардың, әсіресе кішкентайлардың, анасының көңіл-күйін өте сезімтал қабылдайтынын және оның алдағы процедурадан қорыққанын байқаса, олар да мазасыздана бастайтынын түсіндіру
5.	Стоматологтың тексеру барысында анасы мен баласының орналасуын түсіндіру.	Ананы балаға қолдау көрсету үшін оны сипап, орындыққа отыруға көндіруді ұсыну. Егер бала анасының жылуын және қорғауын сезінсе, ол тіпті бейтаныс және қорқынышты ортада да рефлекторлы түрде тынышталады.
6.	Стоматолог тексерісі кезінде жағдайды бақылау.	Қажет болған жағдайда, анасының баламен әңгімелесу арқылы оны тексеру кезінде көңілін аулауға тырысуын ұсыныңыз.

7.	Стоматологиялық тексеруден кейін баланы тыныштандырып, қоштасу.	Анасының балаға мұндай процедуралардан кейін қолдау көрсетіп, оның сүйікті ойыншықтарын өзімен бірге алып жүруін ұсыну.
----	---	---